

Vänsterpress om Sverigedemokraterna – oktober 2018

Sverigedemokraternas valframgångar blev mindre än vad som opinionsundersökningarna innan valet gav för handen, men inte desto mindre växte SD kraftigt och är nu tredje största parti i riksdagen. I vissa delar av Sverige (särskilt i Skåne) har valframgångarna på kommunal nivå blivit ännu större. Det är därför ganska naturligt att debatten om SD har tagit ny fart. Man ställer och försöker besvara frågor som: Vad är SD för slags parti? Vad beror framgångarna på? Hur ska man kunna vända utvecklingen? Är försöken att i riksdagen isolera SD effektiva? Osv osv.

Dessa frågor har stötts och blötts tidigare på marxistarkivet. De flesta artiklarna i detta ämne finns här: [Svensk högerextremism](#).

Här följer ett urval som mer specifikt rör SD:

Martin Fahlgren: [Sverigedemokraterna och den svenska vänstern](#) (2010), och [Hur stoppar man Sverigedemokraterna?](#) (2013), samt [Föredrag om högerextremism och fascism](#) (2013)

Mats Parner: [De nygamla välfärdsnationalisterna](#) (2010)

Hans Ödman: [Vad är Sverigedemokraterna för ett slags parti?](#) (2018)

Debatt kring Henrik Arnstads bok "Älskade fascism":

Martin Fahlgren: [Fascism, Sverigedemokraterna och Henrik Arnstad](#) (2013)

[Artikelsamling: Arnstad om fascismen igår och idag](#). (2013)

Martin Fahlgren 9/10 2018

Innehåll

Arbetaren	1
<i>SD, kapitalägarna och "beröringskräcken"</i>	1
<i>Kung Karlsson</i>	2
Clarté	3
<i>Varför röstar arbetare på högerextremister?</i>	3
Flamman	5
<i>"SD har snott modellen för organisering och mobilisering av arbetarrörelsen"</i>	5
<i>Åkesson är en av näringslivets favoriter</i>	5
<i>Arbetarklassen är konservativ!</i>	6
Offensiv	7
<i>Hur kan SD-rasismen och högern slås tillbaka?</i>	7
Pepprat Rödgrönt	12
<i>Rothstein, Greider, Linderborg och Larsson i debatten om SD</i>	12

Arbetaren

SD, kapitalägarna och ”beröringsskräcken”

Toivo Jokkala

Arbetaren 26/9 2018

Johnsonfamiljen tillhörde inte de familjer som under 1930- och 40-talen gjorde sig kända för nazivänlighet – men man var pragmatiker och beredda att utnyttja de ekonomiska möjligheterna där de fanns. I dag är Axel Ax:son Johnsons sondotter Antonia Ax:son Johnson familjens mest kända företrädare – och hållningen att sätta de ekonomiska intressena i första rummet kvarstår.

År 1939 återstartade den sedan länge nedlagda malmbrytningen i gruvan i Taberg utanför Jönköping. Denna tidnings ägare, fackförbundet SAC Syndikalisterna, utmärkte sig genom att opponera sig kraftigt mot verksamheten.

Varför detta motstånd? Jo, gruvan var tyskägd, och malmbrytningen återupptogs för att stålföretagen i Nazityskland skulle ha tillgång till råmaterial.

Gruvdriften hade tidigare varit alltför olönsam – malmen i ”tyskgruvorna” var fosforhaltig och av låg kvalitet – men eftersom Tysklands efterfrågan blivit så pass stor när landet rustade för krig var läget nu ett annat. I samarbete med bland annat den svenska finansfamiljen Johnson kunde man återstarta malmbrytningen.

I samarbete med bland annat den svenska finansfamiljen Johnson kunde man återstarta malmbrytningen.

Johnsonfamiljen tillhörde inte de familjer som gjorde sig kända för nazivänlighet – men man var pragmatiker och beredda att utnyttja de ekonomiska möjligheterna där de fanns. Johnsonlinjen inom familjens rederiverksamhet spelade en stor roll i den så kallade lejdtrafiken från Göteborg under andra världskriget, som innebar att Sverige beviljades tillstånd från Tyskland och från Storbritannien och de allierade att bedriva handel över blockadspärren i Skagerrak

I förhandlingarna med Tyskland om detta framhölls att den svenska industrin skulle avstanna och den för tyskarna krigsviktiga exporten till Tyskland skulle sitta utan den svenska importen västerifrån.

Familjens dåvarande överhuvud, skeppsredaren och industrimannen Axel Ax:son Johnson, visste att sätta de ekonomiska intressena i första rummet. I dag är Axel Ax:son Johnsons sondotter Antonia Ax:son Johnson familjens mest kända företrädare. Antonia Ax:son Johnson betecknar sig som liberal humanist och säger sig vara beredd att ”slåss till döden för de goda värderingarna”.

Men också hon vet att sätta de ekonomiska intressena i första rummet. I förra veckan uppmanade hon den borgerliga alliansen att ”bryta beröringsskräcken” och ta makten med hjälp av Sverigedemokraterna.

– Om man tittar på den praktiska politiken, på det som är viktigt för näringslivet: företagarpolitiken, skatterna och ekonomin, så ser jag inte att Sverigedemokraterna behöver vara ett stort problem för alliansen, sade hon till [Dagens industri](#).

Och Sverigedemokraterna har för all del visat att de nog inte tänker ställa till problem på den punkten.

Kung Karlsson

Emil Boss

Arbetaren 19/9 2018

Sverigedemokraterna är besvikna över valresultatet. Chefsideoologen Mattias Karlsson hänvisar till stormaktstiden och uppmanar kärnväljarna att ”segra eller dö”. Det är inget svammel. Retoriken är konsekvent i förhållande till partiets historiesyn: I den är partitoppen kung och folket kanonmat.

SD har nått sitt första större bakslag. De fick inte de 20–30 procent av rösterna som Jimmie Åkesson utlovat. De blev inte störst i Sverige och fick inget säkrat inflytande över regeringen.

Besvikelsen tog sig ett dramatiskt uttryck i Mattias Karlsson numera ökända appell om att ”segra eller dö”. I den hyllar han ”den orubbliga envisheten, övertygelsen, offerviljan och ledarskapet hos en liten skara patrioter” som enligt honom ska ha räddat Sverige från elände och ond bråd död genom historien. ”Vi måste vara den skaran nu. Ödet har utsett oss denna gången” skriver han.

Talet illustreras med en bild på Karl XII:s seger vid Fraustadt 1706.

Hur märkligt det än kan tyckas är retoriken konsekvent i förhållande till SD:s historiesyn. ”Sveriges historia är dess konungars”, hette det förr. Det var Erik Gustav Geijer som slog fast detta, då, sist det begav sig med den romantiska nationalismen.

Kungarna, menade Geijer, var ”sådana män, fulla af framtid, som, med eller utan sin afsigt, taga folken med sig”. Geijer menade att nationen själv var ”svår att röra, utom till omedelbart sjelfförsvär” men att den ”ovillig och beundrande, motsträfig och elskande, liksom genom våldsamt hänförelse, följt sina Gustafar och Karlar till seger, till ära, till undergångens brant.” Enligt Geijerskolan måste den svenska folksjälén väckas till stordåd genom starka ledares handlingar.

Sedan dess har vi (genom historisk forskning) fått reda på en hel del om hur vanligt folk

hade det under det kungliga enväldet och stormaktstiden. I dag vet vi att det inte var fosterlandskärlek som drev svenska roteknektar till att svälta, frysa och mejas ned.

Karolinerna drevs framåt av ett samhällssystem grundat på tyranni, religiös fundamentalism, tvångsrekrytering, tortyr och offentliga avrättningar. Den folkliga vilja som Mattias Karlsson hyllar med sitt brandtal var under stormaktstiden i allt väsentligt kuvad och förträlad. Vi vet idag att den gamla nationalistiska historieskrivningen var ett vinklat, elitistiskt och manligt projekt, där vanliga människors, framförallt kvinnors och barns, verklighet förbisågs. Allt detta vet vi. Allt detta vill SD att vi ska glömma.

Två hundra tusen svenskar dödades i Karl XII:s regi under det stora nordiska kriget, i ett land med två miljoner invånare. Motsvarande siffra idag skulle vara en miljon människor, alltså hela SD:s väljarkår. Efter alla de krig som kungarna enväldigt startat och fört låg landet öde. Utfattigt, avfolkad, på ruinens brant.

I SD: s värld är och förblir folkets roll kanonmatens. Ödet, äran, besluten och framtiden förbehålls den manliga partitoppen, denna ”lilla skara patrioter”.

Clarté

Varför röstar arbetare på högerextremister?

Benny Andersson

Clarté 4/9 2018

Hemkommen från 43 dagar i Santiago de Cuba sätter jag mig för att läsa lite av allt jag missat under min frånvaro. Och fastnar i Flammans sommarläsning – utdraget ur Didier Eribons hyllade självbiografiska essäbok ”Tillbaka till Reims”, som bland mycket annat diskuterar orsakerna till högerpopulismens framgångar bland arbetarklassväljare i Frankrike. (”Från klass till ras”, Flammen 12 juli 2018). Att högerpopulismen i Europa och USA skulle ha nämnvärt stöd bland arbetare är något som många inom vänstern helst vill blunda för. Man drar fram den ena efter den andra undersökningen som visar att LePen, Trump, Åkesson och deras gelikar också har ett betydande stöd bland företagare och småföretagare. Vilket visserligen stämmer. Men det ena utesluter inte det andra. Diskussionen liknar den som länge förts om stödet för nazismen på 1930-talet.

Bakom oviljan att erkänna fakta ligger myten om det spontana klassmedvetandet, att arbetarklassen spontant skulle ha en dragning åt den politiska vänstern. En myt som har fått många inom vänstern att blunda inte bara för nazismens och högerpopulismens stöd i arbetarklassen, utan också för att den mer rumsrena borgerligheten och högern ofta har fått en stor del av arbetarklassens röster. Som Eribon påpekar, fick kommunistpartiet aldrig mer än trettio procent under sin storhetstid i Frankrike. Bland mina tjugo till trettio år yngre vänner från arbetarklassen ser flera sig som naturliga moderater och röstade glatt på Reinfelds ”nya arbetarparti” var gång det begav sig.

Förklaringen till sådana besvärliga fakta är enkel. Det finns inget spontant klassmedvetande. Det finns objektiva strukturer, situationer och erfarenheter, det Marx kallade klass i sig. Men medvetandet tolkar all erfarenhet genom att foga in den i en större bild av världen. Det krävs med andra ord att erfarenheten infogas i en teoretisk struktur, världsbild eller ”berättelse” för att den – om världsbilden är vänsterns – ska leda fram till ett kollektivt klassmedvetande, dvs för att klassen i sig ska förvandlas till klass för sig. Samma strukturer och erfarenheter kan emellertid också infogas i en borgerlig världsbild där den duglige individen (”var och en för sig, Gud för oss alla”) står i centrum. Eller i en teori om nation, ras och oförenliga folkslag. Så här skriver Eribon:

”De förtryckta besitter inget ’spontant vetande’. Rättare sagt deras ’spontana vetande’ besitter ingen oomkullrunkelig innebörd med en given koppling till den ena eller den andra formen av

politik. Individernas plats inom samhällets övergripande arkitektur och arbetsfördelning räcker inte för att definiera deras 'klassintresse', eftersom synen på vari detta intresse består också bestäms av vilka teorier som förs fram av olika rörelser och partier och alltså av den världsbild som dessa därigenom förmedlar. Det är dessa teorier som skänker form och mening åt de erfarenheter man gör i olika skeden, varför också en och samma erfarenhet kan tolkas på diametralt olika sätt beroende på vilka teorier man stödjer sig på, eller vilka berättelser man lutar sig mot."

Tron på en bild av världen där kollektivet och klasskampen står i centrum kan man skaffa sig på många sätt. Men för arbetarklassens majoritet är deltagandet i klasskampen ett nödvändigt villkor. Som Vivek Chibber påpekar i en essä som finns översatt på denna blogg är inte heller detta steg en självklarhet. (Vivek Chibber: "Rädda klassbegreppet från den kulturella vändningen", 10 maj 2018). På kort sikt kan det till och med vara förenat med avsevärda risker att välja klasskampens väg. Man kan bli av med jobbet eller utsättas för andra slags repressalier. Kapitalismen har många inbyggda faktorer som får människor att fortsätta vara passiva eller att söka individuella lösningar på sina problem. Kanske är detta till och med kapitalismens normal tillstånd, om inte något inträffar som bryter mönstret. Det krävs ett steg, ett förändrat tänkande, för att trots dessa risker ta steget in på kollektivets och motståndets väg.

Ett sådant steg kan ha många orsaker, men i grunden ligger alltid en handfast verklighet av exploatering och erfarenheten av den. Som både Chibber och Eribon visar kan erfarenheten av exploateringen tolkas på flera olika vis och därmed leda i olika politiska riktningar. Där har företrädarna för den s k kulturella vändningen rätt. Men - som Chibber också visar - sätter den objektiva verkligheten, borgarklassens allt hårdare exploatering av arbetarklassen och erfarenheterna den ger upphov till, alltid gränserna för de möjliga tolkningarna. Ernesto Laclau, Chantal Mouffe och andra vänsterpopulister som försöker lösgöra kampen för ett socialistiskt samhälle från klasser, klasskamp och exploateringen av arbetarklassen, för att istället framställa den som en ren idékamp har tagit den s k kulturella vändningen ett avgörande steg för långt och förvandlat den till idealism.

Poängen för Eribons frågeställning (Varför har högerpopulismen stöd i arbetarklassen?) är given: Så länge arbetarklassen sitter fast i en individualistisk syn på världen är den också mottaglig för både borgerliga och högerpopulistiska idéer.

"Sartre gör helt rätt som betonar detta: Före strejken hyser den franska arbetaren en spontan, rasistisk misstro mot invandrare, men när man väl skrider till verket skingras dessa antipatier och istället tar solidariteten överhanden ... När en sådan mobilisering upphör att existera, när man inte längre ser sig som en medlem av en solidarisk samhällsgrupp som i kraft av att vara åtminstone potentiellt mobiliserbar alltid förblir mentalt mobiliserad, tenderar rasuppdelningen att i sin tur tränga undan klassuppdelningen. När vänstern väl sett till att skingra gruppen och på så vis gjort sig av med sin egen självbild, rekonstrueras denna grupp utifrån en annan princip, denna gång av nationalistisk prägel."

Frankrikes imperialistiska historia – särskilt Algeriets bittra befrielsekrig – la grunden för en utbredd spontan rasism hos franska arbetare. En rasism som kanske saknats eller varit betydligt svagare i länder som Sverige. Men, som vi sett, verkar samma mekanismer också här. När kollektivet upplösts och individualiseringen har tagit överhanden är också arbetarklassen mottaglig både för borgerligt och högerpopulistiskt tankegod.

Flamman

”SD har snott modellen för organisering och mobilisering av arbetarrörelsen”

Eric Rosén (intervju)

Flamman 12/9 2018

Vad hände och vad gör vi nu?

Varför gick det som det gick i valet?

– Sverigedemokraterna går kraftigt framåt för att de bygger en egen rörelse, online och ute på gator och torg. Dessutom är de konsekventa och så tydliga i sin (vidriga) politik att ingen tvivlar på vart de är på väg. Vänsterpartiet och Centerpartiet stärks av samma skäl: De har varit uthålliga och uppfattats som trovärdiga just för att de inte byter åsikt så fort det kommer en ny opinionsmätning. Ideologi och organisering gör avtryck i svensk politik – efter decennier där detta allt mer avfärdats som daterat.

Vad vill vi aldrig se igen i en valrörelse?

– Socialdemokraternas vår, när de försökte vinna väljare genom att låta som att de vill ungefär samma sak som Sverigedemokraterna – med den enda skillnaden att folk litar på att SD verkligen vill det. Det var dumt, självdestruktivt och kontraproduktivt. S tappade kraftigt i opinionen, demobiliserade sina gräsrotter och mobiliserade i stället väljare som var sugna på SD.

Din största rädsla framöver?

– Det finns en klar risk att vi kommer att se ett samarbete mellan konfrontativ rasism och aggressiv högerpolitik under den kommande mandatperioden. Det är svårt att tänka sig något värre.

När ljusnar det och vad kommer vi få se då?

– Det ljusnar när den breda vänstern, V, S och alla andra, ännu tydligare inser att SD:s framgångar i stor utsträckning bygger på att SD snott modellen för organisering och mobilisering från arbetarrörelsen. De bygger en rörelse och slåss på alla fronter, i sakpolitik, kulturkamp, institutionsbygge, onlinedebatt och digital mobilisering, möten på gator och torg. Sämt som borde vara den breda vänsterns paradgrenar.

Vad är ditt råd till den som känner att den bara måste göra någonting?

– Delta. I något. På något sätt. Där det passar dig och där du tror att det kan göra nytta.

Åkesson är en av näringslivets favoriter

Thaher Pelaseyed

Flamman 2/10 2018

Tidningen Connoisseur går ut till de finansiellt mest framgångsrika individerna i Sverige. Det är inte en slump att Jimmie Åkesson är den näst mest omtyckta partiledaren i denna grupp.

Det är mars 2018 och magasinet *Connoisseur*, som når 0,5 procent av Sveriges befolkning med en årsinkomst över 1,9 miljoner kronor, publicerar en undersökning som visar att 71 procent av landets miljonärer ligger sömlösa över oron för att skatterna ska höjas. Nu ett halvår senare kanske de stackars miljonärerna sover gott. Trots att valets utgång är tydlig – det rödgröna blocket är större än Alliansen – kan de borgerliga partierna kupa till sig regeringsmakten med hjälp av fascisterna i Sverigedemokraterna.

Det finns ett starkt och brett stöd för att begränsa vinster i välfärden och motståndet mot privat vinstuttag sträcker sig långt in i borgerliga led. Många borgerliga väljare vill till och

med ha hårdare tag mot privata välfärdsföretag än Stefan Löfvens socialdemokrater. I Sverige betalar man skatt och det är fullt att fuska på andras bekostnad. Svenska folket tycker helt enkelt inte om kapitalister som inte gör rätt för sig.

Men efter valet kan en majoritet i riksdagen ge kapitalet grönt ljus att fortsätta plundra välfärden och gömma undan pengar i skatteparadis. Svenskt Näringsliv har investerat tid och pengar i att påverka Sverigedemokraterna för att säkra ett långsiktigt stabilt stöd i riksdagen för näringslivets politiska krav. Planerna på vinstbegränsning i välfärden skrotas, ingen risk att förmögenhetsskatten återinförs och ingen regering som känner sig tvungen att ställa storbankerna till svars. Sverigedemokraterna har också gått med på att släppa på hyresregleringen för att införa marknadshyror med hyreschock på upp till 50 procent för landets hyresgäster.

Sverigedemokraterna slår varken vakt om Sverige eller svenskar. Deras enda funktion är att försvara kapitalets intressen och skylla effekterna av den orättvisa högerpolitiken på invandrare och flyktingar. När magasinet *Connoisseur* frågar landets miljonärer om deras favoritpartiledare kommer Jimmie Åkesson på andra plats. Det är ingen slump.

Arbetarklassen är konservativ!

P-O Flodström och Erik Gustafsson

Flamman 4/10 2018

Eftervalsdebatten i Flamman fortsätter. Vänsterpartimedlemmarna P-O Flodström och Erik Gustafsson menar att vänstern måste ge upp tanken på att arbetarklassen vinnas över av feministiska och gröna frågor med stark identitetsprägel.

P-O Flodström och Erik Gustafsson

Kring millennieskiftet såg vi en progressiv och feministisk våg svepa över världen, (v)i hade medvind och förvaltade denna efter bästa förmåga. Men någonstans klev kulturradikalismen och identitetspolitiken fel och förvirrade sig bland 30+ personliga pronomen och intersektionella könsidentiteter. Bland den breda allmänheten uppstod då en *fatigue*. När pendeln så svängde uppstod en situation där berättelsen om klassernas kamp mot varandra – hos arbetarklassen – ersatts med drömmen om nationens och med den kanske även den traditionella mansrollens återfödelse.

Samhällets snäva könsroller gör att framför allt män i bruksorter och kranskommuner känner sig marginaliserade och omkörda i informationssamhället. Kvinnor som generell grupp är mer

högutbildade än män som generell grupp och har genom samhällets förväntningar utvecklat sin kommunikativa förmåga mer än män som generell grupp. Kan det därmed vara så att arbetarklassen upplever oss med vår ”ny-vänster retorik” som en symbol för hotet mot deras självidentitet som fortfarande är starkt kopplad till äldre ”bruksmansroller”? Medan Sverigedemokraterna i stället representerar en berättelse om samhället där de inte längre är reducerade till blott en kvarleva från ett sedan länge utdöende industrisamhälle?

Från många olika delar av vänstern (Daniel Suhonen, Göran Greider, Åsa Lindeborg och Robert Mathiasson) har eftervalsanalysen cirkulerat kring tanken om att en urban medelklass tagit över definitionsrätten av ”vänsterpolitiken” och därmed alienerat sin bas i form av arbetarklassen. Tyvärr känner även vi som nu över femton år varit medlemmar i partiet att de kanske har rätt. Leif Lindström (V) gjorde i Dalademokraten den klarsynta analysen att arbetarklassen i huvudsak är konservativ, i den meningen att man inte storligen imponeras av feminism, gröna frågor, djurrätt, konsumtionskritik eller ett mångkulturellt samhälle.

Högljudd symbolpolitik och progressiv aktivism har sina förtjänster, om inte annat som identitetsmarkörer för ett politiskt innanförskap. Vi behöver dessa för att inte minst tilltala ungdomar och människor inom tjänsteyrken. Men vilkas klassintressen är det vi som parti har vårt existensberättigande igenom? Fria mediciner och gratis glasögon till barn är praktisk vänsterpolitik, men ingenting vi kommer vinna tillbaka arbetarklassens stöd på om det inte också omgärdas av offensiva förslag kring hur vi ska komma till rätta med utbrändheten, LSS, sjukvårdsköerna och pensionerna, ja kort sagt välfärden.

Som vi ser det så står vi inför ett val. Antingen accepterar och finner vi oss i att (v)i är en rörelse som även framledes främst kommer tilltala en hipp, högutbildad och medveten urban medelklass med klimatångest och hoppas på att Kommunistiska Partiet och Socialdemokraterna från sina respektive positioner lyckas organisera arbetarklassen. Eller så medger vi vår snävhet och börjar fundera i termer kring huruvida det finns vägar för oss att bredda vår egen plattform där devisen om låga trösklar, högt i tak och långt till dörren även avspeglas i vår tonalitet ute hos ”vanligt folk” (vilka nu dessa än må vara)? Annars tror vi tyvärr att V får finna sig i att vara de rödgrönas svar på Liberalerna, med ett röststöd och medlemsantal därefter.

Vänsterpartiet behöver kort sagt börja jobba på sin folklighet och tonalitet, utan att tappa sin identitet!

Offensiv

Hur kan SD-rasismen och högern slå tillbaka?

Jonas Brännberg

Offensiv 3/10 2018

Valet 2018 visade på ett Sverige som polariserats. Under Rättvisepartiet Socialisternas valkampanj stötte partiets valarbetare på många som var extremt oroad över vart samhället är på väg angående uppgången för rasistiska partier, men också hur en rasistisk högerpolitik dominerar i flera riksdagspartier. Samtidigt gjorde Sverigedemokraterna ett rekordval. På åtta år har partiet ökat från 5,7 till 17,9 procent i riksdagsvalet. Hur kan SD-hotet stoppas?

Enligt SVT:s vallokallundersökning Valu var Sverigedemokraterna nära på största parti bland män, största parti i stora delar av Skåne och 24 procent av LO-medlemmarna röstade på partiet.

För socialister och antirasister är det avgörande att förstå processerna bakom SD:s uppgång för att kunna bekämpa rasismen. Men till skillnad från många debattörer, även på vänsterkanten, stannar vi inte vid ord. Kampen för att bygga en organisatorisk och politisk stark

antirasistisk rörelse är en huvuduppgift för socialister efter valet.

SD måste mötas av stora motprotester överallt de dyker upp. Det behövs också en organisering och ett politiskt program.

Sverigedemokraternas framgångar skulle inte vara möjliga utan Socialdemokraternas historiska kris. I val efter val har S haft det lägsta valresultatet sedan allmän och lika rösträtt infördes. Det finns inget unikt över utvecklingen i Sverige; samma mönster ses över stora delar av Europa och västvärlden där högerextrema partier växer på ruinerna av de numera borgerliga partier som en gång var arbetarpartier.

Det handlar dock inte bara om Socialdemokraterna. Moderaternas fall var ännu större i senaste valet – hela det politiska etablissemang som har styrt väst sedan andra världskriget är i gungning. Republikanerna i USA tappade kontrollen till Trump, Tories i Storbritannien är djupt splittrat och i Italien har de ”gamla” partierna helt tappat makten – den nya regeringen består av två populistiska partier: Lega och Femstjärnerörelsen som förenas i sina attacker på flyktingar.

Det är inte bara arbetarklassen som har förlorat sin politiska röst när de gamla arbetarpartierna blivit borgerliga – även kapitalistklassens traditionella partier för att styra samhället har försvagats kraftigt.

I grunden handlar det om kapitalismens utveckling: dramatiskt ökade klyftor, nedmonterad välfärd, infrastruktur som rasar samman till följd av privatiseringar och avregleringar, allt osäkrare jobb – allt detta gör att de partier och institutioner som försvarar och representerar detta krisande system förlorar stöd och auktoritet.

När kapitalisternas tidning Dagens Industri försöker göra Sverigedemokraterna till ett rumsrent samarbetsparti för Alliansen (eller åtminstone för M och KD) är det också del av en internationell utveckling: kapitalisterna, den styrande ekonomiska eliten, försöker hitta nya stödpunkter för att försvara sina intressen och sitt system, när deras gamla partier krackelerar.

Bland antirasister och inom ”vänstern” är förvirringen stor kring orsakerna bakom framstegen för högerextremismen och hur farlig den är. Vissa analyserar inte orsakerna alls, som ETC:s Johan Ehrenberg som skriver att ”det här valet är förlorat”, men tröstar oss sedan med att ”82 procent röstar inte på ett rasistiskt parti.” (ETC den 11 september). Precis likadant lät

det från en del antirasister i valet 2010 och 2014 då siffrorna istället var 94 respektive 87 procent, och precis lika lite då som nu ger det en förklaring till vår tids största politiska förändring.

Bland socialdemokrater, som förstås vägrar se sin egen roll i utvecklingen, dominerar moralismen: ”ta kampen för alla människors lika värde och rätt och för ett anständigt samhälle”, skriver Veronica Palm i en krönika där hon pessimistiskt konstaterar att ”än har inte Tengil makten” (ETC den 18 september). NSD:s före kulturredaktör Jan Bergsten tror som liberaler att det går att utbilda bort rasism. SD var överrepresenterade bland lågutbildade, därför menar Bergsten i NSD den 15 september att det behövs nya utbildningskampanjer som ”Om detta må ni berätta” (ett utbildningsmaterial om nazismen).

Bland flera finns en pessimism och uppgivenhet över att så många har röstat på ett rasistiskt parti, ofta kopplat till att orsaken helt enkelt är att ”folk är rasister”. Petter Larsson menar i sin debattartikel ”Sverigedemokrater är som folk är mest” (Aftonbladet den 23 september) att det är rasismen som är kärnan i SD:s väljare och att det finns en ”högeradikal potential i vår typ av samhällen”, men som när partierna sedan 1990-talet rört sig ”mot mitten” gjort att exempelvis ”invandringsfrågan” har kunnat dominera dagordningen och blivit en punkt där ”högeradikala” åsikter kunde stötas mot ”vänsterliberala”.

Larssons tes om att den ”dagordning” som dominerar styr den politiska utvecklingen är en variant av den italienska socialisten Gramscis idéer om att borgerlighetens ”hegemoni” över samtalet är avgörande för dess kontroll över samhället. Även om detta förstås är viktigt svarar Larsson inte på varför det ibland är frågor som etablissemangen INTE vill se som dominerar ”debatten” – till exempel flyktingkampen 2017, #metoo-rörelsen eller de världsomspännande protesterna mot Irakkriget 2003? Svaret är förstås att det bara är i frånvaro av verkliga kamprörelser som det är möjligt att uppifrån styra debatten.

SD:s framgång kan inte förklaras av en inneboende rasism (hur har den uppstått?) eller bekämpas med moraliska pekpinor om ”allas lika värde”. Som alla andra samhällsfenomen handlar det om att söka svaret i samhällets materiella utveckling: ekonomiskt, socialt och politiskt.

Fler partier än Moderaterna har närmat sig rasistiska SD i allt snabbare takt, såväl i konkret politik som i retorik.

Dalademokratens ledarskribent Göran Greider och Aftonbladets kulturredaktör Åsa Linderborg försöker sig båda på en klassanalys. ”Ju mindre maktresurser en väljare har, desto större är sannolikheten för att hens röst hamnar hos SD”, skriver de i en gemensam debattartikel (Aftonbladet den 26 september). Greider skriver att ”Besvikna arbetarväljare har lockats in i högerpopulismens virvlar och skaffat sig migranter som syndabock istället för det som Göran Therborn kallat den ’nyliberala överheten’. Det enda som kan locka ut dem igen är en vitaliserad arbetarrörelse” (ETC den 12 september).

Helt klart har ett skikt av arbetarklassen röstat på SD. En forskningsrapport som presenterades på DN debatt den 5 september (”Arbetslinjen och finanskris förklarar SD:s framgångar”) visade hur SD:s väljare sedan 2006 till stor del kom från områden och kommuner där många människor saknar ”fast förankring på arbetsmarknaden” eller hade ett jobb där osäkerheten ökar på grund av automatisering, rationaliseringar med mera. 30 procent av de sjukskrivna röstade på SD i valet 2018. De grupper som i förhållande till andra förlorat mest sedan högerpolitiken accelererade 2006 och finanskrisen bröt ut 2008.

Det handlar förstås inte bara om otrygga jobb, utan om arbetsvillkoren och nedmonterad välfärd. Enligt SVT:s Valu röstade 21 procent av Kommunals medlemmar på SD.

Till exempel den fackliga tankesmedjan Katalys hävdade i valet att Socialdemokraterna hade kunnat stoppa sitt ras genom att ”prata om klass och resursfördelning”. Åsa Linderborg hoppades inför valet att en ”sund ilska med S” borde ha lett till att partiet började bedriva ”klassisk sossepolitik”. ”När ska Socialdemokraterna fatta, att det är socialdemokratisk politik väljarna vill ha?” (Aftonbladet den 9 september).

Kanske hade också S sista utspel om ”extra familjevecka” och tal om ”folkomröstning om välfärden” en viss betydelse för att inte de backade så mycket som opinionsundersökningarna innan valet pekade på.

Problemet är dock att Socialdemokraterna efter årtal av nedskärningar och privatiseringar på kommunal, regional och riksnivå inte längre har någon trovärdighet när de pratar om välfärd och satsningar. Socialdemokraterna och de S-märkta ledarna inom fackföreningsrörelsen har kapitulerat för EU och nyliberalismen, med stora nedskärningar och privatiseringar. När Alliansen styrde 2006-2014 vägrade de ta strid.

Även om viljan fanns, skulle S-ledningen inte kunna gå tillbaka till ”klassisk sossepolitik”. Den politiken baserade sig nämligen på en starkt växande kapitalistisk ekonomi efter andra världskriget, med ett hotfullt konkurrerande ekonomiskt system i Öst – vilket innebar att kapitalistklassen var beredd att släppa till reformer i utbyte mot att deras makt och vinster fick vara ohotade.

Idag krisar kapitalismen – vinster kan bara göra på arbetarnas bekostnad. Samtidigt har det stalinistiska systemet i öst kollapsat och därmed känner sig de superrika relativt ohotade. Verkliga reformer idag kräver en ursinnig strid med kapitalets representanter – något S-ledarna aldrig varit beredda till.

Resultatet av S förborgerligande är inte bara tappat förtroende – det har också inneburit att stora delar av arbetarklassen har förlorat självförtroendet. Det är ingen slump att SD:s väljare är de mest pessimistiska – uppgivenheten är SD:s största politiska fördel.

Klyftan mellan väljarna och de politiska partierna är större än någonsin. 8 av 10 svenskar menar att de inte kan påverka politiken enligt regeringens demokratiutredare Olle Wästberg och Daniel Lindvall. Och det är inte bara SD som har ökat i detta val – nästan alla partier som sågs som ”outsiders” gick fram i valet, till exempel Sjukvårdspartiet, Demokraterna i Göteborg eller lokala partier som Bodenalternativet. I många fall är det precis som med SD inte tal om några verkliga anti-etablissemangspolitiker – men det spelar ingen roll.

Om det var något som var tydligt under valkampanjen var det att SD:s väljare röstade på ett

SD som de ville att det skulle vara – inte som partiet är i verkligheten. Det är också en av förklaringarna till att SD rymmer allt från arbetare missnöjda med äldreomsorgen, klimatförnekare och islamofober till brun/blå småföretagare som tycker M är för mesiga. Även Vänsterpartiet ses idag som en del av det politiska etablissemanget – utan V:s sammankoppling med den förra regeringen hade partiets uppgång i valet kunnat bli mycket större.

Att högerpolitiken och socialdemokratins svek har lagt grunden för SD:s framgångar tar inte bort att rasismen är SD:s kärna, vilket också visar att partiet hela tiden måste gå ”ett steg längre” när M, KD och S följer efter – manifesterat i Åkessons uttalande att utlandsfödda ”inte passar in i Sverige” under valkampanjens sista dagar. Med en rasistskandal i veckan av SD:s bruna supportersörja och stöd till hatsajter som ”Politiskt Inkorrekt” med flera underblåser partiet rasismen.

Rasismen kommer dock inte bara från SD, den underblåses också av andra partiers miss-tänkliggörande av flyktingar och förorter, statens utvisningspolitik, polisens hantering av rasister och antirasister, med mera. Fram till 2015 växte stadigt de som tyckt det var positivt att Sverige tog emot flyktingar. Det var bara tack vare en koordinerad skrämsekampanj uppifrån hösten 2015 med tal som ”systemkollaps” och en jakt på en påhittad ”terrorist” på flyktingboenden som opinionen kunde vändas.

Fortfarande 2018 är stödet för flyktingar på samma nivå som i början av 2000-talet – då SD inte ens var invalt i riksdagen. Skillnaden är däremot att andra partier har tagit över SD:s politik och därmed gett dem ”rätt”, och att krisen i välfärden och klyftorna ökat dramatiskt.

Sverigedemokraternas etablering bland arbetare är ett reellt rasistiskt hot. Den splittring som rasismen innebär på arbetsplatser och i bostadsområden är en försvårande omständighet när kampen ska tas för att försvara arbetsvillkor, kämpa mot marknadshyror, nedskärningar och privatiseringar i välfärden. Rasismen är ofarlig för den rika elitens makt och vinstintressen – tvärtom har den varit central genom kapitalismens historia i imperialistiska krig och exploatering av fattiga och arbetare. Antirasismen har däremot chansen att bli till en rörelse mot hela systemet.

Göran Greider hoppas efter valet att SD har nått sin höjdpunkt eftersom vi ser ”slutet på den långa nyliberala epok där ökad otrygghet och tillbakarullning av välfärdsstaten stampat fram högerpopulistiska rörelser i land efter land”.

Andra menar att vi bara är i början av en utveckling mot fascism och gör jämförelsen med 1920-talets politiska instabilitet och väntande ekonomisk kris. Och visst har båda liknelserna sina poänger. Nyliberalismen har gjort bankrutt och undergrävt förtroendet för hela det ekonomiska systemet. Men så länge ingen verklig motkraft bildas fortsätter avregleringar, privatiseringar och nedskärningar i global skala, till och med när Trump & Co har vänt globalisering och frihandel till protektionism. Högerextremismen anpassar sig också, med populistiska paroller mot till exempel EU, samtidigt som de när de själva kommer till makten, som Fremskrittspartiet i Norge och FPÖ i Österrike, fortsätter den nyliberala politiken.

Kapitalismen går ofrånkomligt mot en ny ekonomisk nedgång, där kapitalisternas verktyg för att hantera krisen redan har använts i samband med krisen 2008. De senaste veckornas politiska kaos i Sverige visar också att stämningar mot ”det demokratiska käbblet” mycket väl kan uppstå, precis som på 1930-talet.

Men det finns också stora avgörande skillnader mot 1930-talet. Fascismen på 1930-talet växte fram efter att arbetarklassens partier getts flera chanser, men misslyckats ge en väg ut ur krig, misär och arbetslöshet. Tyska revolutionen 1918, masskampen 1923 och Weimar-republiken hade alla misslyckats och i Tyskland fanns ett stort skikt ursinnig medelklass som kunde sluta upp bakom Hitlers löften att hämnas både mot vänstern och storkapitalet (storkapitalet gick dock fria).

Idag är situationen annorlunda. De mellanskikt Hitler stödde sig på är idag mycket mindre. Istället förlitar sig högerextrema på ett ostabilt missnöje hos skikt av löntagare. Redan idag finns en stark vilja och opinion att agera mot rasismen, speciellt bland unga och bland kvinnor. Vad vi fortfarande väntar på är en verklig massiv rörelse mot nyliberalismen och en organisering i form av nya kämpande arbetarpartier. Precis som Greider skriver behövs ”en vitaliserad arbetarrörelse” för att både ta kamp mot de exploderande klassklyftorna, men också ena arbetare och trycka tillbaka rasismen.

Dock är Greiders förhoppning att S eller dagens S-märkta fackledare ska stå för en sådan vitalisering helt utsiktslös. Istället måste basen för en ny organisering och ett kämpande arbetarparti sökas bland de antirasistiska och feministiska stämningarna, bland nya radikala miljörelser och bland upprop och uppror för att försvara vården, skolan, strejkrätten med mera.

Rasismen används för att splittra och trycka tillbaka masskampen. I Österrike skriver kamraterna i RS systerparti SLP om regeringen bestående av det rasistiska FPÖ och ÖVP (Moderaterna): ”Varje gång de attackerar arbetarklassen drar de samtidigt upp en ny ’flyktingkris’ och gör allt för att avleda uppmärksamheten till det”.

Men rasismen uppifrån kan också vara starten på nya rörelser. Trumps attack på muslimer och flyktingar ledde till en massrörelse och radikaliserings över hela landet, där RS systerparti och vår kommunfullmäktigeledamot Kshama Sawant spelade en viktig roll. Rasisterna i Charlottesville provocerade fram de största antirasistiska protesterna i USA på länge, och är säkerligen en bidragande faktor till vänsterns tillväxt, till exempel runt DSA. I Sverige blev NMR för ett år sedan stoppade av en demonstration på 20 000 i Göteborg.

Varje gång rasismen dyker upp måste den bekämpas och om möjligt stoppas. Det håller tillbaka rasisternas självförtroende och etablissemangets försök att normalisera rasistpartier. Det är inte bara antirasistisk kamp som sätter käppar i hjulen för rasisterna – all form av kamp, särskilt klasskamp, där arbetare kämpar tillsammans, avslöjar rasismens falska motsättningar och blyxtbelyser de verkliga motsättningarna mellan vanligt folk och de superrika, och de verkliga problemen med samhällets extremt orättvisa resursfördelning.

För att verkligen slå tillbaka mot rasism och högerextremism måste ett politiskt alternativ från vänster byggas upp: rörelser som samlar människor i ett nytt kämpande arbetarparti – som både står upp mot alla former av förtryck, men också det kapitalistiska system som göder förtrycket, raserar välfärden och skapar fattigdom, krig och globala klimatkatastrofer.

Peprat Rödgrönt

Rothstein, Greider, Linderborg och Larsson i debatten om SD

Anders Fraurud

Peprat Rödgrönt Blogg 5/10 2018

Under en lång följd av år har det i olika medier diskuterats varför SD har växt så som de gjort. Statsvetaren Bo Rothstein tog till exempel upp detta i [en artikel i DN 19 september](#). Han menar att två förklaringar förekommit, dels det som han kallar ”globaliseringen” men mer konkret handlar om ”ökningen av antalet med osäkra jobb och antalet som står utanför arbetsmarknaden”, dels en ökad rasism i samhället. Han avvisar bägge dessa förklaringar. Den första avvisar han med hänvisning till ”strukturomvandlingarna under perioden från 1950-talet till slutet av 1980-talet. Då hela branscher såsom den stora varvsindustrin, stora delar av stålindustrin, de mindre och medelstora jordbruken och merparten av beklädnadsindustrin slogs ut.” Han menar att detta inte ledde till att det uppstod ”något parti som sade sig särskilt företräda dessa grupper”.

Här kan jag tycka att Rothstein missar andra väsentliga förändringar sedan 1980-talet, både

materiella och mer ideologiska. Jag tänker på nedrustningen av och de allt större revorna i välfärden, de alltmer ökande klyftorna och alla de kulturella och ideologiska förändringar som minskat kollektivt eller mer klassmässigt tänkande. I bägge fallen har det varit en del av en medveten offensiv från högern, borgerligheten och kapitalet. En offensiv som arbetarrörelsen i bästa fall vacklat inför och i värsta fall surfat med i. Jag tycker det är svårt att inte tänka att det finns ett samband mellan denna offensiv, arbetarrörelsens försvagning och framväxten av den nationalistiska ytterhögern.

Rothstein avvisar också en ökande rasism som förklaring. Han skriver bland annat:

Tillgängliga undersökningar av väljarkårens attityder talar inte heller för att främlingsfientligheten eller rasismen skulle ha ökat. Den samhällsvetenskapliga metodläran säger oss att något som är konstant kan inte förklara en förändring.

Det är ett argument som det ligger mycket i. Den rasism som finns inom SD och bland många av dess väljare är inte i huvudsak en ny rasism. När det gäller unga så är det naturligtvis det i en viss mening. Men bland äldre som tidigare stött andra partier – främst moderaterna och socialdemokraterna – handlar det förmodligen om rasistiska uppfattningar som alltid funnits.

Rothsteins egen förklaring till det ökade stödet till SD (istället för dessa två) är ”att Sverige under den gångna valperioden tagit emot ett exceptionellt antal flyktingar.” Det tycker jag däremot inte är en speciellt övertygande förklaring. För det första kom dessa rasistiska strömningar in i den svenska riksdagen genom Ny Demokrati redan 1991. Att partiet sedan förlorade sina mandat 1994 och gick i konkurs år 2000 berodde mest på partiledningens oskicklighet.

Det är också så att vi ser en högerreaktionär nationalistisk och rasistisk våg över hela världen. Nationalister av olika sort använder sig av migrationen i världen i sin ”argumentation”. Men sambandet mellan större flyktingströmmar och ökat stöd till de högernationella är inte alls enkelt här. Till exempel har även Finland med sitt begränsade mottagande sina ”sannfinländare”. Den nuvarande reaktionära vågen i Sverige är en del av en internationell utveckling på samma sätt som vänstervågen från 1960-talet var det. Det verkar då lite futtigt att förklara just utvecklingen i Sverige med hänvisning till ett stort flyktingmottagande.

Debatten i Aftonbladet

Men det viktiga med att förstå olika utvecklingar i samhället måste ju vara att veta vad vi ska göra med denna kunskap. Alltså frågan *hur* vi bekämpar nationalisterna/rasisterna.

I Aftonbladet har det varit en förvånansvärt hätsk debatt i samma ämne mellan Greider/Linderborg på den ena sidan och Petter Larsson på den andra. Jag tycker inte den är så lätt att få grepp om. Framförallt när det gäller just frågan om vad vi ska göra.

[Greider/Linderborg skriver](#) (syftande på bland annat Petter Larsson) att ”många vänster-skribenter helt sonika förnekar att det existerar materiella omständigheter i botten på avgörande politiska skeenden.” Jag kan inte utläsa detta i Petter Larssons artiklar även om jag inte är säker på att jag i alla delar begriper dem. [Han skriver ju till exempel](#): ”det finns ett tydligt klassröstande, både på SD och andra högerradikala partier i Västeuropa. De attraherar, som vi vet, opropotionerligt många, framför allt manliga, arbetare och småföretagare”. Snarare läser jag att han förutom klass också betonar ideologi, alltså de reaktionära värderingar som han – med hänvisningar till olika undersökningar – visar på att de sverigedemokratiska väljarna har. När Greider/Linderborg ska beskriva och förklara SD:s framgångar finns det också en stor brist i analysen:

...**hur man** än ser på valresultatet är det ett glasklart maktlandskap som framträder ur röstlängderna: Ju mindre maktresurser en väljare har, desto större är sannolikheten för att hans röst hamnar hos SD.

Naturligtvis stämmer det att många av SD:s väljare och lokalpolitiker tillhör dem som upplevt

försämringarna, det som [Greider i en DN-artikel](#) beskrev som ”de bortglömda platsernas och de bortglömda människornas revolt”. Naturligtvis finns dessa. De sjukskrivna, de arbetslösa, men också en stor del av LO-arbetare. De som vi på vänstersidan tycker borde rösta på arbetarrörelsens partier. Men dels är denna beskrivning ofullständig. Förutom att partiledningen alltid består av ett gäng högbetalda broilerpolitiker så samlar idag själva partiet många andra kategorier än delar av arbetarklassen. Idag är SD ett socialt betydligt bredare parti med stöd långt in bland de allra rikaste och mest inflytelserika. Dessutom stämmer det inte att ”ju mindre maktresurser en väljare har, desto större är sannolikheten för att hans röst hamnar hos SD”. Här försvinner en stor grupp av den moderna arbetarklassen i analysen: kvinnorna och de utrikesfödda. För som Larsson påpekar: ”För in den utrikesfödda arbetarkvinnan i bilden och chansen är mycket liten att hon röstar på SD. Se på landets fattigaste områden, storstädernas röda förorter”.

Men åter till frågan: vad ska vi ha de olika analyserna till och vad ska vi göra?

Som jag tolkar denna diskussion som väl finns och funnits på olika sätt och i olika former inom vänstern i många år så blir det så att de som i likhet med Greider/Linderborg mer betonar den ekonomiska och klassmässiga nivån och mer bortser från de ideologiska och värderingsmässiga frågorna, de tänker sig att vi kan komma runt dessa. Som Greider formulerar det i den tidigare citerade DN-artikeln: ”Det enda jag märkt kan vända en diskussion med en sverigedemokratisk väljare är när man lämnar migrationspolitiken och kommer in på ekonomiska orättvisor”.

Naturligtvis är det riktigt att vi inte uppnår någonting varken med moralism eller med avsky. Jag tror också det är mycket viktigt att vi i högre utsträckning betonar det falska i SD:s anspråk på att vara ett parti för arbetarklassen eller samhällets förlorare. Att vi angriper dem som det högerparti de är. Framförallt är det kamp och rörelse som är avgörande. Den stora bristen på motstånd och kamp är, tror jag, en mycket viktig förklaring till att den pessimistiska och reaktionära rasismen kan stärkas.

Men jag tror inte att vi kommer runt eller kan undvika värderingsfrågorna, det faktum att en stor del av SD:s väljare har en reaktionär och rasistisk världsbild. Däremot måste dessa värderingsfrågor kopplas till klassfrågorna och frågorna om jämlikhet och rättvisa. Rasismen är ju inte bara dum och avskyvärd, den hindrar också den nödvändiga enheten av de många mot de få rika.